

Лисенко Ю.О.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки,
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні світові тенденції розвитку глобальної інформатизації суспільства зумовлюють необхідність відповідного реагування української внутрішньої політики на трансформації, пов'язані з цим процесом, з метою розробки та впровадження низки заходів для поліпшення умов життя людини. Процес соціалізації особистості в інформаційному суспільстві відзначається певними ускладненнями. Особливо гостро це стосується людей похилого віку, адже перетворення в сучасному соціумі вимагають від них швидкої адаптації до нових умов. Тому соціально-педагогічна діяльність із цією віковою категорією має спрямовуватись на підвищення їхнього адаптаційного потенціалу з урахуванням специфіки функціонування інформаційного суспільства, підсилена засобами, що займають не останнє місце в житті людей похилого віку, – мистецтвом.

Т. Вороніна, Н. Максимовська, О. Маруховський, Ю. Нестеров, О. Новікова, А. Ракитов, А. Рижанова, О. Рубанець, І. Сергієнко, А. Тадаєва, Н. Токаренко, О. Фінько, В. Шейко й ін. вивчають особливості та можливості інформаційного суспільства для сприяння успішному процесу соціалізації особистості. Значний внесок у розробку основ соціалізації людини з точки зору соціальної педагогіки зробили сучасні науковці: О. Безпалько, І. Зверева, А. Капська, Н. Лавриченко, С. Ліпський, Л. Мардахаєв, А. Мудрик, П. Плотніков, А. Рижанова, В. Рютін, С. Савченко, О. Севаст'янова, С. Харченко та ін. За останні роки в Україні (в галузі педагогіки) затверджено кілька тем кандидатських дисертацій, спрямованих на вирішення проблем адаптації людей похилого віку в інформаційному суспільстві (Т. Коленіченко, А. Мокряк, О. Новікова), здійснення їх соціально-педагогічної підтримки (Н. Ліфарєва, М. Житинська), професійної підготовки майбутніх працівників соціальної сфери до

роботи з цією віковою категорією (Ю. Мацкевіч, Т. Голубенко, Н. Павлишина) та ін. Особливості впливу різних видів мистецтва на розвиток особистості вивчали Т. Адорно, В. Березан, В. Откидач, В. Петрушин, Ю. Ростовський, В. Семенов, Ю. Фохт-Бабушкін та ін. У контексті дозвілля роль мистецтва в активізації людей похилого віку розглядає В.Й. Бочелюк. Однак науковою громадськістю залишається недооціненою роль мистецтва в процесі соціалізації людей похилого віку.

Українське суспільство, що претендує на статус інформаційного, активно використовує зарубіжний досвід інформаційних відносин у різних сферах функціонування особистості, зокрема соціальній. Відтак у 2007 році був прийнятий Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», реалізація якого передбачає запровадження конкретних засад для сприяння соціально-економічному поступу нашої держави і розвитку суспільства в інформаційному напрямі через налагодження координації діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, приватних структур. Поряд із цим постає питання здійснення інформаційної безпеки як суспільства взагалі, так і кожної особистості. Потік неконтрольованої інформації, зокрема деструктивного характеру, спричиняє негативні наслідки соціалізації індивідуума, що, у свою чергу, потребує підвищення соціалізаційного потенціалу соціальних суб'єктів.

Однією з найуразливіших категорій населення до різноманітних змін і впливів є люди похилого віку. Проблеми соціалізації останніх у вітчизняній соціальній педагогіці залишались тривалий час осторонь соціально-педагогічних досліджень, оскільки загальновідомо, що на початковій стадії становлення й розвитку зазначеної науки розвідки процесу соціалізації стосувалися здебільшого дітей і молоді. Тому протягом десятиліть проблеми людей похилого віку нівелювалися, а з інтенсифікацією науково-технічного прогресу ще й примножилися.

Нині зарубіжні соціологічні дослідження свідчать про суттєве щорічне зростання відсотку людей «третього віку» відносно молоді в усьому світі, що вельми вплинуло на переосмислення питання старіння населення не лише у світовій спільноті, а й в українському суспільстві. Першим кроком стало запровадження пенсійної реформи, що знайшло відображення у збільшенні пенсійного віку громадян України, а це, у свою чергу, зумовлює необхідність забезпечення умов для реалізації потенціалу таких людей у суспільно

корисних цілях на держаному і локальному рівнях. Зокрема в розділі III «Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні» (підрозділи 8, 9, 10), вищезгаданого Закону України, пенсіонери виділяються в окрему категорію людей, яким необхідно сприяти у підвищенні комп'ютерної та інформаційної грамотності, залученню до використання ІКТ задля реалізації національної політики щодо створення відповідних умов для розвитку українського інформаційного суспільства. Отже, роль людей похилого віку в інформаційному суспільстві значно зростає, що уможливорює подолання вікової дискримінації та потребує систематичної роботи в даному напрямі.

Виклики сьогодення зумовлюють активну розробку й упровадження проектів як на рівні держави, так і на рівні громадських об'єднань, що сприяють соціально-педагогічній підтримці й активізації життєдіяльності людей похилого віку. Для їх успішної діяльності в інформаційному суспільстві доцільним є застосування в межах соціально-педагогічного підходу засобів інтеграції й консолідації соціально-виховних зусиль, підвищення адаптаційного потенціалу, а також активізації та підтримки процесу соціалізації осіб цієї вікової категорії. Одним із таких засобів є мистецтво, адже воно змінюється внаслідок трансформацій, притаманних українському суспільству в процесі глобалізації. Особливо важливим це є для людей «третього віку», адже через розуміння сучасних тенденцій в мистецтві їм легше адаптуватися до нових умов, а, значить, і залишатися активними громадськими діячами.

Використання засобів мистецтва в соціально-педагогічній роботі з людьми похилого віку є актуальним, оскільки через нього відбувається задоволення як соціально значущих потреб, так і рекреативних: розширення кола спілкування, самовираження, самореалізація, з'являється відчуття своєї значущості, корисності, можливість проявити творчі здібності, таланти тощо. Мистецтво впливає на емоційно-вольову сферу людини, а також на фізіологічні процеси. Його позитивна дія сприяє покращенню стану здоров'я (психічного, фізичного, соціального), спонукає до пізнання нового, підтримки активної життєвої позиції, сприятливого соціального самопочуття, здійснення суспільно корисної діяльності та інше. А недооцінювання громадськістю ролі мистецтва в житті людини

похилого віку призводить до проблем соціалізації в умовах інформаційного суспільства.

Таким чином, процес соціалізації людей похилого віку в сучасних умовах є актуальною соціально-педагогічною проблемою, оскільки потребує її вирішення через налагодження скоординованих дій соціальних інституцій на різних рівнях, де об'єднуючим засобом має стати мистецтво. Перспективами подальших розвідок вважаємо вивчення впливу мистецтва на процес соціалізації людей похилого віку.

Фіоніна Ю.І.

студентка,

*Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського*

СТУПІНЬ АДАПТОВАНOSTІ КЛІЄНТІВ ВІЛ-СЕРВІСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДО СТАТУТУ «ВІЛ/СНІД»

Майже за 25 років своєї історії ВІЛ-інфекція набула характеру пандемії. Як відомо, після встановлення діагнозу «ВІЛ» люди переживають відчуття втрати багатьох речей (життєвої перспективи, можливостей та планів на майбутнє, тощо). Оскільки кожна людина є окремою особистістю, тип реакції щодо набутого нею ВІЛ-статусу буде різним. І щоб ці реакції не набули більш драматичного характеру, важливим є надання психологічної допомоги, у тому числі працівниками ВІЛ-сервісних організацій. Адже надання якісної психологічної допомоги зумовлює успішну адаптацію особи до ВІЛ-статусу.

Питання підтримки ВІЛ-інфікованих осіб неодноразово висвітлювалися у спеціальних виданнях [1, 2, 3 та інших]. Водночас якщо в теоретичному плані проблема адаптації особи до статусу незначно, але піднімалася (праці американського психіатра Елізабет Кублер-Росс), то практичних досліджень, спрямованих на встановлення ступеня цієї адаптованості, не проводилося. Тому метою статті є представити результати дослідження автором ступеня адаптованості до ВІЛ-статусу клієнтів ВІЛ-сервісної організації.